

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Кваліфікаційна робота
з теми: **«ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ»**

Виконала: здобувачка другого
(магістерського) рівня вищої освіти
PO1-M23z групи

спеціальності 013 Початкова освіта

Молєва Марина Зіновіївна

Керівник: **Мартіна О.В.,**

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри теорії та методик

початкової освіти

Рецензент: **Гордійчук М.С.,**

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методик

дошкільної освіти

Кам'янець-Подільський – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ	8
1.1. Сутність поняття «творча активність» у психолого-педагогічній літературі.....	8
1.2. Сутність дитиноцентризму як провідного принципу Нової української школи.....	17
1.3. Концептуальні засади Нової української школи: ціннісно-світоглядний аспект.....	22
1.4. Організаційно-педагогічна модель розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку.....	31
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ	45
2.1. Наукові підходи та педагогічні умови формування творчих здібностей молодших школярів.....	45
2.2. Діагностика вихідного рівня сформованості в молодших школярів творчої активності в умовах дитиноцентризму.....	57
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74

ВСТУП

Динамічні процеси, які відбуваються в економічному і політичному житті суспільства, актуалізують потребу в новому житті особистості, здатної самостійно приймати рішення, усвідомлено здійснювати свій вибір, гнучко реагувати на зміни обставин, нетрадиційно підходити до вирішення проблем, швидко адаптуватися до мінливих умов, створювати щось нове. У зв'язку з цим зростає значущість психолого-педагогічних досліджень, спрямованих на вивчення сутності творчого потенціалу особистості, визначення можливостей і педагогічних умов його розвитку.

У Концепції «Нова українська школа» [39], Державному стандарті початкової освіти [25] акцентується увага на впровадженні особистісно орієнтованої моделі освіти, що ґрунтується на ідеях дитиноцентризму. Особистісно-орієнтована модель освіти враховує попередній досвід, потреби, інтереси, ціннісні орієнтири, індивідуально-психологічні особливості кожної дитини, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму.

Дитина – центр модернізованого освітнього процесу. У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що «система освіти має забезпечувати підтримку обдарованих дітей і молоді, розвиток у них творчих здібностей, формування навичок самоосвіти і самореалізації особистості» [17]. Особливу увагу спрямовано на розробку теоретичних і практичних аспектів підготовки творчої особистості. Одне з головних завдань освіти на сучасному етапі – формувати покоління, здатні навчатися протягом життя. Освітнє середовище повинне відповідати сучасним суспільним запитам і потребам суб'єктів навчання. Головна проблема формування творчої особистості полягає в подоланні суперечностей між здатністю до створення нового творчого продукту, використавши досвід нагромадження знань, умінь і навичок.

Актуальність упровадження ідей дитиноцентризму зумовлено тим, що дослідження дитини як центральної постаті у всіх процесах, пов'язаних з її вихованням, навчанням та розвитком, стосуються, насамперед, раннього

періоду життя людини – дитинства. Це вимагає від сучасної початкової школи нових підходів до формування компетентної, успішної, творчої особистості, у якій поєднується творча активність, інтелектуальні здібності, розвинуті фізичні та моральні якості, бажання навчатися впродовж життя.

Питання творчості, творчих здібностей й творчої діяльності завжди були і залишаються в центрі уваги багатьох учених як вітчизняних так і зарубіжних наукових шкіл. Такі великі постаті педагогічної науки як П.П. Блонський, О.В. Духнович, Я.А. Коменський, С.Ф. Русова, В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський та ін. також працювали із проблемою розвитку творчих здібностей особистості.

Дослідженням проблеми у вітчизняній психології та педагогіці займалися такі вчені, як В.І. Андреев, Г.О. Балл, Д.Б. Богоявленська, М.С. Лейтес, О.М. Лук, Я.О. Пономарьов, Г.С. Костюк, М.О. Холодна, О.І. Кульчицька та ін. які більшу приділяли більшій виявленню й підтримці загальної обдарованості дітей та творчих здібностей у багатьох видах діяльності. Деяким науковцям вдалось глибше дослідити проблему творчих здібностей у конкретних видах творчості: педагогічній (Н.В. Кузьміна), організаторській (Л.І. Уманська), музичній (Б.М. Теплов), математичній (В.О. Крутецький), технічній (П.М. Якобсон, В.О. Моляко), образотворчого мистецтва (В.І. Кириєнко). У дослідженнях зарубіжних науковців (Дж. Гілфорд, О.М. Матюшкін., Е.П. Торранс, С.Л. Рубінштейн та ін.) проаналізовано досить різні аспекти проблеми творчих здібностей: їхню природу, компонентний склад, критерії та показники розвитку, методи і прийоми формування.

Аналіз наукових праць, присвячених питанню психології особистості та її творчого розвитку (В.І. Андреев, Д.Б. Богоявленська, О.М. Лук, А.М. Маслоу, В.О. Моляко, Я.О. Пономарьов та інші), дає підстави стверджувати, що вияв і розвиток творчих здібностей є невіддільними від розвитку інших ознак особистості. До цих ознак дослідники відносять: сміливість, незалежність суджень, схильність до заперечення звичного,

оригінальність, розумову відкритість, чутливість до нового та незвичного, високу толерантність до невизначених ситуацій, ініціативність, інтенсивну пошукову мотивацію, схильність до самоактуалізації. Тому, беручи до уваги таку точку зору, творчі здібності можна ототожнити з постійною і впевненою готовністю особистості до самостійної пошукової діяльності, до прийняття самостійних рішень у невизначених чи складних ситуаціях, а також як позитивну пізнавальну активність [23, с. 83].

Теоретичне обґрунтування дитиноцентризму здійснили Г. Ващенко, К. Вентцель, Д. Дьюї, А. Дістервег, Я. Коменський, Я. Корчак, Т. Лубенець, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Ф. Фребель та ін. Розробці дитиноцентризму як провідного принципу НУШ присвячено праці Н. Бібік, К. Каліни, О. Квас, Г. Коберник, В. Мисько, М. Набок, Л. Ніколенко, І. Онищенко, О. Русінової, О. Савченко, В. Сидоренко, М. Скрипник та ін. У дослідженнях учених наголошується, що дитиноцентризм є провідним принципом НУШ на загальнодержавному рівні, тому розкриття особливостей упровадження дитиноцентризму в освітній процес початкової школи є одним із важливих завдань. Однак, особливості формування творчої активності молодших школярів в умовах дитиноцентризму розглядалися недостатньо.

Отже, актуальність проблеми формування творчої активності молодших школярів в умовах дитиноцентризму, її недостатня теоретична та практична розробленість зумовили вибір теми дипломного дослідження: **«Формування творчої активності молодших школярів в умовах дитиноцентризму»**.

Мета роботи – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування творчої активності молодших школярів в умовах дитиноцентризму.

Відповідно до мети роботи було поставлено такі **завдання дослідження**:

1. Вивчити стан проблеми в науковій літературі, масовому педагогічному досвіді.

2. Описати структурні компоненти творчої активності особистості молодшого школяра.

3. Розкрити сутність дитиноцентризму як провідного принципу Нової української школи.

4. З'ясувати педагогічні умови формування творчої активності молодших школярів в умовах дитиноцентризму.

5. Розробити дослідно-експериментальну програму формування творчої активності молодших школярів в умовах дитиноцентризму.

Об'єкт дослідження – процес формування творчої активності особистості молодшого школяра.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування творчої активності молодших школярів в умовах дитиноцентризму.

Гіпотеза дослідження – формування творчої активності молодших школярів в умовах дитиноцентризму буде ефективним за умов:

- реалізації принципу дитиноцентризму в організації освітнього процесу початкової школи;
- урахування вікових та індивідуальних особливостей молодшого шкільного віку;
- залучення молодших школярів до творчої навчальної діяльності;
- органічного впровадження творчих завдань у структуру уроків учнів початкових класів.

Для досягнення мети та виконання поставлених завдань використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* – вивчення й аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми розвитку емоційного інтелекту, порівняльний аналіз і синтез, структурування, класифікація, узагальнення науково-теоретичних і практичних результатів; *емпіричні* – спостереження за освітнім процесом у початковій школі, опитування, тестування, бесіди з учителями початкових класів і молодшими школярами; педагогічний експеримент.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у визначенні теоретичних засад розвитку емоційного інтелекту учнів початкових класів, розкритті сутності, змісту та структури поняття «емоційний інтелект молодших школярів», обґрунтуванні розвитку емоційного інтелекту молодших школярів в умовах НУШ.

Практичне застосування. Сформульовані в дослідженні положення й висновки можуть бути використані в закладах загальної середньої освіти під час проходження педагогічної практики здобувачів вищої освіти.

Експериментальна база дослідження. Експериментальну роботу проводили серед учнів початкових класів у Кам'янець-Подільському ліцеї № 9 ім. А.М. Трояна Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Участь у науково-практичних студентських конференціях; публікація тез доповідей у збірнику матеріалів наукових досліджень студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Апробація матеріалів наукового дослідження частково впроваджувалася під час проходження педагогічної практики.

Звіт про стан виконання дипломної роботи заслуховувався на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

У результаті вивчення наукової літератури й за результатами проведення дослідно-експериментальної роботи зроблено такі висновки:

1. Поняття «творча активність» трактується як особистісна характеристика, що відображає специфічну потребу молодшого школяра, ставлення до діяльності та відчутної дійсності, а також комплекс властивостей, які об'єднують інтелектуальні, вольові та емоційні процеси. Сутність творчої активності як риси особистості виникає у внутрішній готовності до ініціативних і новаторських дій, що обґрунтовуються на особистих переконаннях. Творча активність відкриває можливість створювати нове, унікальне та невідоме.

2. Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про актуальність проблем визначення структурних компонентів творчої активності молодших школярів. Дослідники виділяють в її структурі пізнавально-діяльнісний, мотиваційно-вольовий і змістовно-операційний компоненти. Творча активність, як найвищий рівень діяльності, характеризується ініціативністю в постановці цілей і завдань, прагненням виявити причинно-наслідкові зв'язки, а також готовність до самостійного створення нового, оригінального та нестандартного. Основними показниками творчої активності є ініціативність, самостійність, методи пізнання, інтереси та особливості діяльності. Важливим є взаємозв'язок між усіма структурними компонентами, які разом формують цілісну творчо активну особистість, здатну до самостійного пошуку.

3. Дитиноцентризм є ключовим принципом Нової української школи, який ставить молодшого школяра та його індивідуальність у центр педагогічної взаємодії. Цей підхід визнає дитину з її особистими потребами та унікальним внутрішнім світом як найвищу цінність людського буття. Відповідно до дитиноцентричної концепції, освітній процес максимально враховує вікові й індивідуальні особливості дитини, її потреби, цінності,

попередній досвід і природні можливості. Дитиноцентризм спрямовано на розкриття та розвиток унікальних можливостей і якостей дитини. Він забезпечує організацію навчальної діяльності з урахуванням індивідуального стилю, темпу навчання, психофізіологічних характеристик та особистісних освітніх траєкторій учня.

4. Формування творчої активності молодших школярів в умовах дитиноцентризму буде результативним за підтримки таких педагогічних умов: упровадження принципу дитиноцентризму в освітній процес початкової школи; врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей молодшого шкільного віку; залучення першокласників до творчої навчальної діяльності; інтеграція творчих завдань в освітній процес. Дотримання цих умов забезпечує ефективний розвиток творчої активності учнів, стимулювання пізнавальної діяльності, набуття творчого досвіду та вміння самостійно формувати знання.

5. Аналіз практики шкільного навчання показав, що в процесі організації освітньої діяльності вчителі початкових класів упроваджують ключові ідеї дитиноцентризму, важливі для концепції НУШ таким чином: вони враховують вікові та індивідуальні особливості учнів, створюють морально-психологічний клімат, орієнтуючись на здатність, можливості та досвід кожної дитини. Однак у першому класі педагоги часто приділяють значну увагу дисциплінарним заходам і адаптації дітей до навчання в школі. Водночас учителі активно застосовують творчі завдання, які сприяють розвитку творчої активності учнів, але така робота носить несистематичний характер через труднощі створення творчих завдань і нестачі часу.

6. Експериментальну роботу було організовано й проведено в три етапи: констатувальний, формувальний, контрольний. Результати констатувального етапу показали, що високий рівень сформованості творчої активності мають 11,76% учнів експериментального класу та 9,99% учнів контрольного класу; середній рівень – 53,67 % учнів експериментального класу та 51,66 % учнів контрольного класу; низький рівень – 34,55 % учнів

експериментального класу і 37,05 % учнів контрольного класу. В учнів обох класів переважає середній рівень розвитку творчої активності, це означає, що учні мають достатній рівень для розвитку творчого потенціалу.

7. Під час формувального етапу експерименту нами було перевірено ефективність педагогічних умов та їхній позитивний вплив на реалізацію методики розвитку творчої активності молодших школярів в умовах дитиноцентризму. Нами було розроблено комплекс творчих завдань (творчі вправи, творчі ігри, ігри з LEGO, творчі завдання у «Щоденнику вражень», кросворди, ребуси, малюнкові диктанти тощо), спрямовані на формування творчої активності молодших школярів на уроках української мови в 1 класі. Результати власних спостережень і досліджень дозволили зробити висновок про те, що використання творчих вправ сприяло інтенсифікації й оптимізації освітнього процесу, активізації мовленнєво-творчої діяльності учнів, формуванню творчого мислення, творчої активності, вміння доречно і точно висловлювати власні думки.

8. Під час контрольного зрізу нами було визначено рівень розвитку творчої активності молодших школярів після проведення формувального етапу експерименту та з'ясовано ефективність проведеної дослідної роботи. Аналіз результатів контрольного зрізу засвідчив ефективність запропонованої методики розвитку творчої активності молодших школярів в експериментальному класі, на відміну від контрольного, зокрема високий рівень в експериментальному класі мають 20,58% учнів, у контрольному – 9,99% учнів; середній – в експериментальному класі – 55,88%, у контрольному – 51,66% учнів; низький – в експериментальному – 23,54%, у контрольному – 37,05% учнів.

9. Ми встановили, що використання творчих завдань різних типів позитивно впливає на розвиток творчої активності молодших школярів. У результаті цього діти демонструють підвищення рівня гнучкості (генерація нових ідей та пошуків способів їхнього застосування), оригінальності (створення власних ідей) і швидкості (ефективність у наявних рішеннях).

Учні стали більш активними в навчальній діяльності та оперативніше реагують на поставлені завдання.

Отже, мету роботи досягнуто, поставлені завдання виконано.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвська І.М. Використання ігор для розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Психологія та педагогіка в школі*. 2017. Т. 24. С. 60-64.
2. Артемова О.І. Розвиток вербальної креативності студентів-психологів в процесі професійної підготовки. *Збірник наукових праць РДГУ. Психологія: реальність і перспективи*. 2016. Вип. 7. С. 12-17.
3. Барінова Л.Я. Психологічна компетентність особистості. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Психологія*. 2014. Т. 19. Вип. 1 (31). С. 29-34.
4. Біла І.М. Здібності: дефініції та характеристики. *Актуальні проблеми психології обдарованості та творчості: новітні розробки українських вчених: матеріали Міжнародної наукової конференції*. Київ, 12 червня 2014 р. С. 13-20.
5. Богуш А. Дитиноцентризм Василя Сухомлинського в педагогічному вимірі століття. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. № 3 (62), вересень 2018. Т. 1. С. 17-21.
6. Бондаренко Н.Ю. Роль креативних методик у розвитку мовленнєвої творчості учнів. *Наукові праці в галузі освіти*. 2018. Вип. 14. С. 123-130.
7. Вашуленко М.С., Вашуленко О.В. Українська мова. Буквар: підручник для 1 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х част.). Ч. 1. Київ : Видавчий дім «Освіта», 2018. 112 с.
8. Волик О. Ю. Післядипломна підготовка вчителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 296 с.
9. Волкова Н.П., Батраченко І.Г. Формування рефлексії магістрантів педагогіки вищої школи у процесі професійної підготовки. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2015. № 1 (9). С. 94-101.

- 10.Воробйова Т.В. Формування креативних здібностей молодших школярів у процесі розв'язання навчальних завдань: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Луцьк, 2014. 244 с.
- 11.Габеркорн І.І. Дидактична модель системи підготовки майбутніх вчителів початкових класів до розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 65. С. 29-304.
- 12.Гордієнко О.І. Формування творчої активності учнів початкових класів через використання інтерактивних методів навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Педагогіка*. 2019. Вип. 5. С. 45-52.
- 13.Григорчук Л.М. Психологічні аспекти формування творчого мислення у дітей молодшого шкільного віку. *Український педагогічний журнал*. 2019. Вип. 5. С. 82-89.
- 14.Губенко О.В. Психологічний аналіз творчої діяльності. *Біполярна концепція механізмів творчого мислення (БКМТМ). Практична психологія та соціальна робота*. 2014. № 6. С. 68-80.
- 15.Гусак Л.Є. Підготовка майбутніх учителів до асоціативного навчання іноземних мов учнів початкової школи. Луцьк, 2014. 303 с.
- 16.Гусак П., Гусак Л., Белкіна-Ковальчук О., Воробйова Т. Інноваційні технології навчання учнів початкових класів / за ред. П. Гусака. Луцьк, 2016. 276 с.
- 17.Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://nus.org.ua>
- 18.Дьяченко І.М. Особливості розвитку творчих здібностей у дітей молодшого шкільного віку. *Наукові записки. Серія педагогічних наук*. 2017. Т. 44. С. 101-108.
- 19.Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- 20.Клименко О.А. Технології розвитку творчої активності учнів початкової школи. *Педагогічні інновації*. 2016. Т. 18. С. 45-49.

- 21.Книш Т. Організація самостійної роботи з іноземної мови студентів немовних спеціальностей вищих навчальних закладів. *Педагогічний часопис Волині*. № 1 (4). 2017. С. 76-81.
- 22.Ковальчук М.О. Формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2017. 282 с.
- 23.Козловець Н.І. Психологічні аспекти розвитку креативності у школярів. *Вісник Луганського національного університету ім. Т.Г. Шевченка. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 12. С. 76-82.
- 24.Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: <https://ms.detector.media>
- 25.Концепція НУШ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- 26.Корякіна І.В., Труш І.А. Розвиток творчості дітей старшого дошкільного віку на засадах вільного вибору образотворчих завдань. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер.: Педагогічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 174-180.
- 27.Костіна В.В. Проектування виховуючого середовища як умова попередження дезадаптацій у дітей та молоді. *Сучасна вища і середня освіта в умовах реформування: проблеми, теорія, практика: матеріали наук.-практ. конф., 22 лист. 2015 р.* Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2015. С. 62-63.
- 28.Костіна В.В. Підготовка майбутніх фахівців до створення виховного простору школи як умова профілактики дезадаптації учнів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 144. С. 61-66.
- 29.Кремень В. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 4. С. 5-10.

- 30.Лавриненко Н.А. Методика формування творчих умінь у молодших школярів. *Педагогічний журнал*. 2016. № 3. С. 22-30.
- 31.Лоюк О.В. Сутнісно-функціональний аналіз основних дефініцій феномену творчого мислення. *Вектор науки ТГУ*. 2015. № 1. С. 111-114.
- 32.Луганцева О.Г. Методи навчання як засоби формування і розвитку професійно важливих якостей для соціально-педагогічної роботи з сім'ями. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Педагогіка. 2014. Вип. 239. С. 116-120.
- 33.Мамчук Л.П., Ямницький В.М. Творчість та творчі здібності особистості у сучасній психології. *Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету*. 2014. Вип. 3. С. 96-100.
- 34.Мартиненко С.В. Підготовка вчителів початкових класів до розвитку творчих здібностей учнів. *Вісник педагогічних наук*. 2017. Т. 32. С. 45-49.
- 35.Мельничук Н. Формування рефлексивних умінь в контексті методичної підготовки майбутнього учителя англійської мови. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 10. Ч. 3. С. 72-76.
- 36.Мельничук Ю. Розвиток методики навчання української мови у школах з мовами національних меншин URL:
ekhsuir.kspu.edu/bitstream/.../7127/1/Збірник11%20наукових%20праць%202018.pdf
- 37.Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainskashkola-compressed.pdf>
- 38.Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.

- 39.Новий Державний стандарт початкової загальної освіти. 2019. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>.
- 40.Нова школа. URL:
<http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/21/2016-08-17-3-pdf>
- 41.Олійник О.В. Професійна підготовка майбутніх учителів до формування конструктивних умінь молодших школярів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 290 с.
- 42.Основи медіа грамотності: Навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас. Плани-конспекти уроків / за ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк, О.П. Мокрогуза. Київ, 2014. 190 с.
- 43.Онищенко І.В. Основні ідеї дитиноцентризму як провідного принципу Нової української початкової школи. *Формування ключових і предметних компетентностей засобами сучасних освітніх технологій: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. Кривий Ріг, 2019. С. 282-287.
- 44.Онищенко І.В. Упровадження ідей дитиноцентризму в освітній процес Нової української початкової школи. *Актуальні проблеми фахової підготовки сучасного педагога : матеріали Всеукраїнської науковопрактичної конференції*. Херсон : ХДУ, 2020. С. 365-372.
- 45.Петренко В.О. Теоретико-методологічні основи формування творчої активності учнів молодшої школи. *Вісник наукових досліджень*. 2016. Вип. 8. С. 14-19.
- 46.Петрушова Н. Основні принципи формування креативного потенціалу студентів – майбутніх педагогів на заняттях з іноземної мови. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Вип. 14. С. 208-214.
- 47.Пометун О., Гупан Н. Таксономія Б. Блума і розвиток критичного мислення школярів на уроках історії. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 3. С. 50-58.

- 48.Порадник для вчителя НУШ. URL: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>
(дата звернення: 28.01.2021).
- 49.Потапова М. Статистична грамотність: зайва вимога або необхідність сучасності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2014. Вип. 4. С. 89-91.
- 50.Про затвердження професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти»: Наказ Міністерства соціальної політики України від 10 серпня 2018 р. № 1143. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1143732-18> (дата звернення: 30.01.2021).
- 51.Резван О.О. Рефлексивне освітнє середовище як чинник розвитку особистості майбутнього фахівця. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. 2015. Вип. № 50. С. 290-299.
- 52.Руденко І.В. Інтерактивні технології формування творчої активності підлітків. *Мистецтво і освіта*. № 4 (78). 2015. С. 40-45.
- 53.Руднік Ю.В. Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. 05.11.2015. м. Київ. С. 151-158.
- 54.Сидоренко В.В. Нова українська школа: концептуальні орієнтири. *Матеріали методологічного семінару з онлайн-трансляцією «Освітньо-філософські засади Нової української школи», 18 жовтня 2017 року, м. Київ, Україна*. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/708457/>
- 55.Сидоренко В.В. Формальна і неформальна освіта як форми неперервного акмепрофесіогенезу педагога Нової української школи. *Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника: збірник матеріалів усеукраїнської науковопрактичної конференції*

- (м. Суми, 25 жовтня 2017 року) / за ред. О.М. Семеног. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2017. вип. 1. С. 36-45.
56. Сидоренко В. Концепти Нової української школи. *Методист*. 2018. № 5. С. 4–17.
57. Стеценко М.І. Дитиноцентризм у сучасній українській освіті: педагогічні підходи та практичне застосування. *Педагогічна наука та освіта*. 2017. Т. 29. С. 50-56.
58. Ткаченко В.С. Розвиток творчої активності молодших школярів через проектну діяльність. *Актуальні питання початкової освіти*. 2019. № 2. С. 29-34.
59. Фефілова Т. Проблема формування творчої особистості майбутнього вчителя. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету Серія : Педагогіка*. 2014. №2 (13). С. 204-208.
60. Фефілова Т. Проблема формування творчої особистості майбутнього вчителя. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2014. № 2. С. 204-208.
61. Чернишова Н.І. Теоретичні завдання розвитку творчих здібностей у дітей через інтерактивні методи навчання. *Освітні інновації*. 2017. Вип. 9. С. 34-40.
62. Шабанова Ю.О. Системний підхід у вищій школі: підруч. для студ. магістратури. Дніпропетровськ, 2014. 120 с.
63. Шандрук С.К. Обґрунтування методологічного підходу розвитку професійних творчих здібностей майбутніх практичних психологів. *Scientific Journal «Science Rise» Психологічні науки*. 2015. № 8/1 (13). С. 90-93.
64. Швай Р. Психологія та педагогіка творчості. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014. 200 с.
65. Шульга Л. Упровадження технології розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. Т. 3. № 23. С. 179-183.

- 66.Якименко А.В. Формування творчої активності через інтегративні методи навчання в початковій школі. *Науково-методичний журнал*. 2018. Вип. 11. С. 38-42.
- 67.Boche B. Multiliteracies in the classroom: Emerging conceptions of first-year teachers. *Journal of Language and Literacy Education*. 2014. 10 (1). pp. 114-135.
- 68.Melnyk Y., Pypenko I. Innovative potential of modern specialist: the essence and content. *Psychological and pedagogical problems of modern specialist formation*/Yu. B. Melnyk (Ed.). Warsaw: ANAGRAM; Kharkiv: KRPOCH, 2017. P. 9–16.
- 69.Melnyk Yu.B., Pypenko I.S. Training of future specialists in higher education institutions. *International Journal of Science Annals*. 2018. Vol. 1. № 1-2. P. 4–11.
- 70.Meeting Our Commitments Accountability in education: 2017/8 Global Education Monitoring Report UNESCO, 2017. *Second edition*. Published in 2017 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- 71.Sydorenko Victoria. Professional media competence development for teachers of foreign languages by means of continuing education courses: theoretical principles Association agreement from partnership to cooperation collective monograph. *Accent Graphiccs Communication Publishing, Hamilton, Ontario*. 2018. P. 187-194.
- 72.Walsh M. Multiliteracies, Multimodality, New Literacies and What Do These Mean for Literacy Education? *Inclusive Principles and Practices in Literacy Education (International Perspectives on Inclusive Education)*. 2017. Vol. 11. Pp. 19-33.